

FRANZ ROSENZWEIG (1886. – 1929.)

SADRŽAJ

1. ŽIVOT I DJELA

1. ŽIVOT I DJELA

Franz Rosenzweig rođen je u Kasselu u židovskoj obitelji. Studirao je povijest i filozofiju kod H. Cohena. U jednom trenutku odlučio je postati kršćaninom, no, krštenje se nije ostvarilo budući da je Rosenzweig za jednog od svojih posjeta sinagogi doživio da kao pripadnik izabranog naroda ne treba nikakvog posrednika pred Bogom. U to se vrijeme bavio i mislima inspiriranih Hegelom i Goetheom; na koji način je moguće misliti objavu i povijesnu individualnost. Iz tih je domišljaja nastalo njegovo djelo pod naslovom *Hegel und der Staat*¹, a s druge strane i glavno mu djelo *Der Stern der Erlösung*². *Zvijezda izbavljenja* je sustav filozofije koji podsjećajući zahvaća na centralne biblijske motive. To je djelo protivnost mislima identiteta svih sustava zastupanih od idelaizma.

Rosenzweig se poziva na opravdanje zdravog ljudskog razuma i to onog razuma koji sve ono što se pojavljuje u individualnom obliku, prihvaća upravo kao takvo, dok je filozofija »od Jonjana do Jene« sve pojave svodila na ono što se ne pojavljuje³. Rosenzweig želi naročito pokazati da obostrana nesvodivost svijeta, čovjeka i Boga, čemu u temelju leži diferentni bitak kao nepredmisлива posljednja činjeničnost svakog iskustva i sve ontologičke konstrukcije. Ireducibilnost te diskretne veličine je za njega potvrđena u iskustvu, da se misleći individuum ne može ukinuti u mislećem totalitetu: njegov strah pred smrti koji se pokušava prikriti univerzalnim sustavom ostaje okrutno tu, a isto tako i (od sustava istine besmislena) mogućnost, da se sporazumijem s drugim o praktičnom značenju sustava. »Ja sasvim obični privatni subjekt, ja pred- i prihvaćanje, ja prah i pepeo, ja sam još uvijek tu«; čak i nakon posredovanja apsolutnih misli dolazim sa sobom do kraja. Time se pokazuje i granica idealističkih domišljaja, ali i mogućnost, složiti se s Hegelovim samorazumijevanjem da on reprezentira kraj filozofije. Nakon kraja filozofije identiteta treba se uspeti do diferencije, a to znači: do filozofije individualnoga i neizvodivog iskustva te otvorenog vremena.

Kao i Heidegger, ali isključivši odnos prema vječnosti, Rosenzweig misli bitak vremenosti. Konkretno je ime za to, da je svako mišljenje i djelovanje u sebi tako reći trajni perfekt: Bog,

¹ Napisao ga je 1914., a objavljeno je 1920.

² Napisano na papirićima u jeseni i zimi 1917., objavljeno 1921.

³ Bit: voda kod Talesa, duh kod Hegela, oba puta cjelovitost koju u sebi dopušta da se nadiđe diferencija.

svijet i čovjek u sebi moraju uključiti ono različno, stvorenje. Misao stvaranja je razlog te razlike i tako čuva od napasti da se jedno utopi u drugome. Naročito je diferentnost Boga naspram svijetu i naspram čovjeku nadvladavanje novovjeke napasti da se rastopi ili svijet u svojim predstavkama ili ja u svijetu. Ipak puko ne biti identičan ne znači obostranu sadašnjost.

Moment sadašnjosti Rosenzweig korelira s onim u Objavi. U njoj je potvrđen čovjek u svojoj individualnosti ukoliko je bezuvjetno pozvan te tako sa svoje strane biva osposobljen za ljubavni priziv. Svako prizivanje na neosobna mjerila života kao ono povijesti koja sudi i zahtjeva podložnost, samim time otpada. Prije svega se stavlja na svjetlo pozivanje čovjeka, na individualni dijaloški življeni tu-bitak. Taj poziv prihvatiti sam za sebe znači, surađivati na izbavljenju, živjeti prema onoj budućnosti gdje će ono vječno biti sve u svemu. Simbol toga priziva je zvijezda koja nastaje u prebacivanju oba svoja trokuta diferencije (Bog, svijet, čovjek) i povijesti (stvaranje, objava, izbavljenje). To je Davidova zvijezda.

Kako bi se obračunao s drugim religijama, Rosenzweig postavlja pitanje: kako se odnosi naročitost Židova i kršćana prema općenitosti čovjeka? To opće ima svoj tu-bitak u povijesnom diferenciranju: kao ono živuće obje objave, humana imanencija usavršenog poganstva, kao preuzetni oblik vječnosti židovstva i kao misionarski prijelazni oblik kršćanstva. U povijesti ta diferencija ne može i ne treba biti dokinuta, to ostaje samo privilegij vječnosti. Tako Rosenzweig nastoji pomiriti svađu između Židova i kršćana i to tako da je bio otvoreniji prema kršćanstvu od jednog Buberu ili Levinasa.

Nakon što je objavio *Stern* Rosenzweig se posvetio, uključen u frankfurtsku židovsku zajednicu, prevodilaštvu⁴. Tako je njegova kuća postala stjecište židovske inteligencije sve do njegove prerane smrti 1929. godine.

⁴ Bibliju je prevodio zajedno s Buberom, a himne srednjovjekovnog pjesnika Jehude Javelija sam.